جوابیه معاونت علمی ریاست‌جمهوری به «فرهیختگان»

وضعیت ثبت اختراع مطلوب است

«فرهیختگان» به تاریخ ۳۰ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳ در گزارشی با عنوان «ثبت اختراع‌ها نصف شد» به موضوع وضعیت ثبت اختراع در کشور طی ۳۰ سال اخیر پرداخت. «فرهیختگان» برای آسیب‌شناسی این موضوع- که عمدتا از سال ۱۳۹۲ به بعد شروع شده بود- گفت‌وگویی با میترا امین‌لو، مدیر کانون مدیریت دارایی‌های فکری معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری داشت. پس از انتشار گزارش مذکور، وی طی جوابیه‌ای بسیار مفصل توضیحاتی درخصوص وضعیت ثبت اختراع در کشور و گفت‌وگوی خود، به «فرهیختگان» ارسال کرده که متن آن بدون کم‌وکاست در ادامه می‌آید.

مالکیت فکری پرچمدار ارتقای جایگاه ایران در شاخص نوآوری جهانی

آخرین داده‌های منتشرشده از سوی کانون مالکیت فکری ایران، کشورمان در آخرین رتبه‌بندی شاخص جهانی نوآوری سال ۲۰۲۳ در جایگاه ۶۲ جهان جای گرفته است در موضوع اختراعات که در شاخص‌های بخش ششم این گزارش است رتبه ۱۳ در ثبت اختراعات از مسیر PCT معاهده همکاری‌های اختراع و رتبه ۴۱ را در ثبت اختراعات از مسیر ملی در بین ۱۳۲ اقتصاد دنیا دارد که نسبت به رتبه کلی ایران در بخش اختراعات جایگاه خوبی دارد. براساس گزارش سال ۲۰۲۳ سازمان جهانی مالکیت فکری (WIPO) درخصوص اقتصادهای نوآور برتر، کشورهای هند ایران و قزاقستان در منطقه آسیای مرکزی و جنوبی به ترتیب در جایگاه اول تا سوم قرار گرفته‌اند.

ایران با بیشترین سرعت رشد علم و فناوری در یک دهه گذشته

طبق گزارش‌های شاخص جهانی نوآوری، در تابستان سال ۱۴۰۲ ایران در بین کشورهایی که طی یک‌دهه گذشته بیشترین رشد را در علم و فناوری داشته‌اند با ۵۱ پله بیشترین صعود را از رتبه ۱۱۳ به رتبه ۶۲ داشته که این آمار امیدوارکننده است. این رشد در فعالیت‌های مرتبط با خلق دانش چشمگیرتر بوده است به‌نحوی‌که مشارکت ایران در ثبت اختراعات در مسیر بین‌المللی از رتبه ۱۱۳ در سال ۲۰۱۴ به رتبه ۴۱ در ۲۰۲۳ رسیده است که حاکی از بیش از ۷۰ رتبه ارتقا است. این آمار نشان از علامت‌دهی خوب ایران در دنیا به‌عنوان یک بازیگر جدی عرصه فناوری است که با هدف تاثیرگذاری و تبادلات بین‌المللی علامت‌دهی کرده است.

۳۰ درصد از درخواست‌ها ثبت می‌شود

تعداد اختراعات ملی ثبت‌شده در کشور در سال‌های ۱۳۹۷ لغایت ۱۴۰۱ نشان می‌دهد به‌طور میانگین در هرسال ۱۲-۸هزار پروانه ثبت اختراع ملی درخواست شده که تقریبا ۳۰٪ از آنها موفق به کسب گواهی ثبت اختراع شده‌اند که این نرخ پذیرش در تمام دنیا در همین حدود است. اگرچه داده‌های سه‌سال اخیر حاکی از کاهش حدود ۱۰ درصدی تعداد اظهارنامه‌های ثبت‌شده دارد اما بحث مردود شدن بسیاری از اظهارنامه‌های ثبت اختراعات در تمام نقاط دنیا مرسوم است و نرخ پذیرش یا رد اختراعات مقالات و... در بسترهای معتبر برای مثال به ۱۰ تا ۳۰ درصد هم می‌رسد و طبیعتا مساله دور از انتظاری نیست و لذا می‌توان گفت یک نگاشت یک به یکی بین هر درخواست اختراع و پاسخ تایید یا رد وجود ندارد. از طرفی دوران سه‌ساله کرونا شرایط کاری باعث کاهش اختراعات شد البته در همین دوران شاهد افزایش میزان درخواست‌های ثبت اختراع در حیطه سلامت بودیم.

از سویی، نرخ رد درخواست‌های ثبت اختراع به دلیل حرکت به‌سوی افزایش کیفیت اختراعات و برابری با سطح کیفی جهانی طبیعتا افزایش می‌یابد که یکی از دلایل بسیار مهم و منطقی این اتفاق نظام ارزیابی اختراعات در کشور زیر نظر قوه قضائیه بوده که درحال حرکت به‌سمت نظام کیفی‌تر است.

گفتنی است آخرین آمار سال ۱۴۰۲ از اختراعات ثبت‌شده ملی هنوز در دسترس عموم نیست و آمار نرخ ثبت اختراعات ایرانی در سازمان مالکیت جهانی با یک سال تاخیر منتشر می‌شود که به نظر می‌رسد مرکز مالکیت معنوی قوه قضائیه می‌تواند تدابیری برای انتشار زودتر آن حداقل در مراجع ملی اتخاذ کند اگرچه این نکته محدود به اختراعات، نیست با مساله مشابهی در سایر حقوق مالکیت فکری از قبیل علائم تجاری و طرح‌های صنعتی نیز مواجه هستیم.

فرآیند ثبت اختراع در ایران طولانی نیست

در بخشی از گزارش اشاره شده است که گاهی بسیاری از مخترعان از زمانبر بودن مسیر ثبت اختراعات گله‌مندند و زمان حدودی رسیدگی به فرآیند ثبت درخواست خود را دو سال بیان می‌کنند که درنهایت باعث تغییر مقصد ثبت اختراع برای آنان خواهد شد و آنان مجبور به ثبت اختراع خود در خارج از کشور می‌شوند.

در این باره با در نظر گرفتن آمار مشابه در دیگر کشورهای پیشرو جهان متوجه می‌شویم فرآیند ثبت اختراعات پیچیده‌تر و طولانی‌تر است در اتحادیه اروپا پرونده‌هایی وجود دارد که فرآیند رسیدگی به آنها ۵ یا ۶ سال به‌طول انجامیده است و این اتفاق دور از انتظار نیست و در سایر کشورهای خارجی نیز این روند طبیعی است در آمریکا هم که آمار ثبت اختراعات نسبت بالاتری از ایران دارد به‌صورت میانگین این فرآیند ۳ سال زمان می‌برد. اما در ایران روند رسیدگی به درخواست‌ها در مقایسه با دنیا اصلا روال طولانی و پرهزینه‌ای ندارد. باید به‌دقت به فرآیند استانداردسنجی دنیا نگاه کرد و این فرآیند را در ایران نیز پیاده کرد. اگرچه مسئولیت این بخش با قوه قضائیه است ولی تلاش ما این است این فرآیند در ایران به‌صورت میانگین از ۳ ماه تا یک سال زمان ببرد. این روند در حیطه‌های متنوع فناوری متفاوت است برای مثال حوزه‌های شیمی دارویی و الکترونیک معمولا حیطه‌های شلوغی هستند و فرآیند رسیدگی آنها زمان بیشتری به طول می‌انجامد.

ثبت اختراع در ایران ارزان‌تر از دنیا

در خصوص هزینه‌های ثبت اختراع نیز گفتنی است؛ این هزینه‌ها ارزان‌تر از بسیاری از کشورهای دنیاست. در ایران اگر فقط فرآیند ثبت درخواست اختراع را در نظر بگیریم و مصادیق دیگر حوزه مالکیت فکری از جمله فرآیند علامت تجاری و طرح صنعتی را جدا کنیم؛ با توجه به اینکه در تمام دنیا این موارد دارای هزینه متغیر و بسیار گران و شامل هزینه‌های قانونی و هزینه‌های وکلای اختراعات است؛ ثبت اختراعات در کشور ما مشمول هزینه‌های پایین‌تری است. اروپا و ژاپن گران‌ترین ادارات ثبت اختراع در دنیا را دارند؛ هزینه حدودی در اروپا ۱۲ هزار یورو برآورد شده است. در آمریکا این مبلغ ۷ تا ۱۰ هزار دلار ذکر شده اما در ایران نیز فرآیندهای اداری در قوه قضائیه به منظور توسعه فناوری در کشور و حمایت از قشر نخبگانی بسیار ارزان در نظر گرفته شده است. ثبت اظهارنامه اختراع برای اشخاص حقیقی ۱۰۰۰ تومان و فرد حقوقی ۱۰ هزار و هزینه ثبت ۱۰۰ هزار تومان است که با هزینه روزنامه رسمی به بیش از یک میلیون تومان نمی‌رسد. فقط در فرآیند استعلام این هزینه بنا به تنوع مراجع استعلام متنوع و از ۵۰۰ هزارتومان تا حدود ۵ میلیون متغیر است که در مقایسه با هزینه‌های دلاری دیگر کشورها بسیار ارزان است.

لزوم توجه به تسریع زیرساخت ارزیابی ماهوی اختراعات

نبود زیرساخت ارزیابی ماهوی اختراعات در مرکز مالکیت معنوی قوه قضائیه دلیلی شده که این مرکز به برون‌سپاری روی آورد و در فرآیند ارزیابی در حدود بیش از ۷۰ مرجع استعلام می‌کند فرآیند ارزیابی و پاسخ‌دهی مراجع استعلام نکته قابل‌توجهی است؛ به علاوه هزینه‌های متغیر این ۷۰ مراجع استعلام باعث گزینشی شدن این فرآیند توسط مراجعه‌کننده شده است. اینها چالش‌هایی است که مخترع با آن روبه‌روست و نیاز است در سیاستگذاری‌های نوین آن را رفع کرد.

همچنین ضریب نفوذ بسیار پایین سیستم کارگزاری خدمات مالکیت فکری در کشور بین فناوران یکی از عوامل حائز اهمیت است که باعث زمانبر شدن این فرآیند خواهد شد. فناوران مجبور به نگارش متون گزارش اختراعات و پیگیری شخصی فرآیند کار خود خواهند بود که همین ناآشنایی با مسیر و همچنین عدم آموزش در نگارش متون فنی حقوقی هم‌تراز با سطح جهانی بالطبع ممکن است با رد درخواست ثبت خود مواجه شوند حتی در موارد پذیرش اسناد اختراعی کیفیت لازم برای قراردادهای فناورانه و همچنین ضمانت پیگیری قضایی را ندارند.

معاونت علمی رئیس جمهور آستین بالا زده است

کانون مدیریت دارایی‌های فکری معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری به منظور حفاظت از دارایی‌های فناورانه کشور، سیاست‌هایی را اتخاذ کرده است. گرچه به دلیل هزینه‌های بسیار پایین و روال عادی اداری که در حال طی شدن است برای فرآیندهای اداری مربوط به اختراعات نیازی به سیاست اصلاحی دیده نشده است. عدم توانایی نگارش متون فنی حقوقی توسط فناوران به‌طور باکیفیت و تخصصی در سطح جهانی یک چالش به شمار می‌آید که در این خصوص کانون مدیریت دارایی‌های فکری در این مسیر است که بدنه کارگزاری معاونت علمی در حیطه مالکیت فکری را به میزان زیادی فعال کنیم و در حال حاضر میزان آن از ۳ کارگزار به ۱۶ کارگزار افزایش یافته است.

همچنین این کانون حمایت‌های مالی را تا حدود ۷۰ درصد در این راستا افزیش داده است تا سطح کیفی نگارش متون تخصصی بین مخترعان با هزینه، کمتر سهولت بیشتر و کیفیت بالاتر افزایش یابد و نرخ پذیرش نیز رشد کند تا بتوان در ادامه برای اهرمیسازی این دارایی‌ها در اقتصاد دانش‌بنیان ارزش‌گذاری مناسبی در خصوص دارایی‌های فکری انجام داد و آنها را وارد چرخه تبادلات اقتصادی کرد.

نگاه به زنجیره ارزش مدیریت دارایی‌های فکری از منظر اکوسیستم

معاونت علمی در رویکرد جدید خود، در سیاستگذاری جدید خود به کل زنجیره ارزش مدیریت دارایی‌های فکری توجه کرده است. ۲۰ خدمت تخصصی را در چهار دسته عمده ارتقا آگاهی و ترویج خدمات حفاظتی ملی و خارج در همه شقوق دارایی‌های فکری و اسناد راهبردی اعم از ارزش‌گذاری و اسناد حقوقی اعم از قراردادهای مرتبط را از مسیر ارائه خدمات از ۱۶ کارگزار تخصصی خود توسعه داده است. در این مسیر نیز حمایت‌های خود را در سه بخش ،دانشگاهی شرکتی و فناوران مستقل متناسب با نیاز هر دسته مخاطب متناسب‌سازی کرده و حمایت‌های فنی را از طریق کارگزاران خصوصی این حیطه با حمایت اقتصادی بین ۵۰ تا ۱۰۰ درصد طراحی کرده و ارائه می‌کند.

توضیحات رئیس سازمان برنامه از وضعیت بنزین در سال ۱۴۰۳

روز شنبه ۱۲ خردادماه نشست خبری رئیس سازمان برنامه و بودجه به همراه اهالی رسانه برگزار شد. طی این نشست داود منظور به پرسش‌های اهالی رسانه در زمینه‌های مختلف پاسخ داد و طی آن خبر از اجرایی شدن همسان‌سازی حقوق بازنشستگان و پرداخت معوقات را داد.

رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور در خصوص ابلاغ قانون برنامه هفتم در روزهای پایانی دولت سیزدهم در جمع اصحاب رسانه این‌طور گفت: «برنامه هفتم یک برنامه تحول‌گرا بوده و رویکردهای تحولی چشم‌گیری را در همه حوزه‌های مختلف ازجمله بخش‌های دفاعی، امنیتی، اقتصادی ایجاد می‌کند.» از ۲۷ خرداد ۱۴۰۲ تا همین روزها دولت برای ابلاغ قانون برنامه هفتم در حال پیگیری بوده و این موضوع در مجلس، شورای نگهبان و شورای عالی نظارت بررسی و پیگیری شده که این لایحه دولت به قانون تبدیل شود. رئیس سازمان برنامه و بودجه در ادامه درخصوص پرداخت به ذی‌نفع نهایی در پروژه‌های عمرانی تصریح کرد: «به دنبال پرداخت ۱۰۰ درصدی به ذی‌نفعان در پروژه‌های عمرانی هستیم.» وی همچنین اشاره کرد: «بستر پرداخت به ذی‌نفع نهایی در طرح‌های عمرانی عملیاتی شده، البته به دنبال پرداخت ۱۰۰ درصدی هستیم.»

منظور با بیان اینکه این پرداخت به ذی‌نفع نهایی در دو مرحله طراحی شده گفت: «ابتدا ایجاد حساب اعتباری نزد خزانه برای دستگاه‌های اجرایی انجام شده و در مرحله دوم تخصیص اعتبارات به صورت پروژه‌محور بعد از صحت‌سنجی انجام می‌شود.» منظور گفت: «مرحله دوم توسط خزانه در حال انجام است و دستگاه‌ها باید آماده سازی‌های لازم را انجام دهند.» وی با بیان اینکه از این طریق به جای اینکه پول در حساب دستگاهی انباشته شود به‌ویژه در بخش عمران مستقیما به ذی‌نفع نهایی پرداخت می‌شود، ادامه داد: «به این ترتیب نظارت‌پذیری بیشتر می‌شود و جلوی هر انحرافی را در هزینه‌ها می‌گیرد. بالغ بر ۲۰۰ هزار میلیارد تومان فقط برای مصوبات طرح‌های عمرانی سفرهای رئیس جمهور اعتبار داده شد و مجموع طرح‌هایی که در سال گذشته به تصویب رسید بالغ بر هزار پروژه بود.»

محدودیت در افزایش حقوق کارگران و کارمندان

رئیس سازمان برنامه و بودجه در ارتباط با محدودیت موجود در افزایش حقوق کارگران، اینچنین گفت: «دولت درباره افزایش حقوق کارگران و کارمندان ملاحظاتی دارد که این ملاحظات با توجه به موضوع تورم انتظاری تعیین می‌شود.» منظور گفت تمام تلاش سازمان برنامه و بودجه و دولت این است که در سال آتی بتواند شرایط بهتری را برای مردم قدرشناس ایران که همه‌ساله حضور خوبی را پای صندوق‌ها دارند، فراهم کند. این شامل تمامی کارگران، کارمندان و بازنشستگان کشور نیز می‌شود. رئیس سازمان برنامه و بودجه تاکید کرد: «ما وقتی درباره مردم صحبت می‌کنیم، از یک جامعه ۲۵ میلیون شاغل سخن می‌گوییم و این درحالی است که کارمندان و کارکنان لشکری و کشوری ما حدود سه میلیون نفر هستند. لذا باید عدالت را میان اقشار مختلف در تخصیص و توزیع رعایت کنیم. ما وظیفه داریم شرایطی را ایجاد کنیم که همه اقشار سال بهتری را از نظر معیشتی بگذرانند.» وی همچنین اشاره کرد: «در قانون بودجه نیز سمت‌وسوی ما همین است. اگر بخواهیم رشد حقوق و دستمزد را نسبت به سایر اقشار متفاوت افزایش دهیم، این مطابق عدالت برای همه اقشار نخواهد بود. بر این باور هستیم که رشد حقوق و دستمزد باید مطابق با مقتضیات اقتصادی کشور و تورم انتظاری افزایش یابد.» منظور تاکید کرد: «آنچه مبنای پیشنهاد و تصمیم ما در دولت برای افزایش حقوق و دستمزد است، تورم انتظاری سال آینده است.»

اختصاص یک درآمد مالیاتی به صندوق‌های بازنشستگی

رئیس سازمان برنامه و بودجه در ادامه با بیان اینکه موضوع همسان‌سازی حقوق بازنشستگان در حال اجرا است، تصریح کرد: «با ابلاغ قانون بودجه در حال تنظیم احکام حقوقی بازنشستگان هستیم و جلسات با صندوق‌های بازنشستگی شروع شده که در روزهای آینده تکمیل خواهد شد و با توجه به اینکه اجرای همسان‌سازی حقوق بازنشستگان از ابتدای سال اجرایی می‌شود، معوقات هم پرداخت خواهد شد.» در برنامه هفتم موضوع همسان‌سازی حقوق بازنشستگان دیده شده که طی سه سال اجرایی شود؛ به‌طوری‌که در سال اول ۴۰ درصد و در دو سال بعد هم ۶۰ درصد اجرایی شود. وی افزود: «در مورد صندوق‌های بازنشستگی بخش دولتی پیش‌بینی شده امسال منابع حاصل از افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده که ۵۰ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده، به این موضوع اختصاص یابد.»

مساله تامین بنزین با تهاتر حل خواهد شد

رئیس سازمان برنامه و بودجه، در ارتباط با پیشی گرفتن مصرف بنزین نسبت به تولید داخل در سال گذشته و اقدام دولت برای واردات بنزین و تکرار این رویه در سال جاری، اظهار داشت: «در قانون بودجه این موضوع دیده شده بود تا بنزین مورد نیاز را با تهاتر فرآورده‌های نفتی مازاد تامین کنیم؛ بنابراین سقف این نوع واردات در قانون بودجه پیش‌بینی شده و وزارت نفت مسئولیت دارد برای تامین به‌موقع بنزین مورد نیاز کشور اقدام کند؛ بنابراین در سال گذشته هم با توجه به ضرورت، تهاترهایی انجام شد و بخشی از فرآورده‌های نفتی مازاد در داخل کشور برای تامین نیاز بنزین از طریق واردات مورد استفاده قرار گرفت و این موضوع برای وزارت نفت در قانون بودجه ۱۴۰۳ نیز دیده شده است.» وی درخصوص میزان درآمد دولت از صادرات نفت در سال جاری نیز اشاره کرد: «سهم دولت از صادرات نفت امسال ۵۸۰ همت در بودجه پیش‌بینی شده است. امسال سهم نفت در بودجه را کاهش دادیم؛ چراکه منابع پایدار بیشتر شده و به سمت نفت‌زدایی از بودجه حرکت کرده‌ایم.»

سهم بودجه امسال برای امور فرهنگی به یک درصد رسید

منظور درخصوص بودجه فرهنگی دولت سیزدهم اظهار داشت:« امسال در تبصره ۱۳ تکلیف کردیم تا یک درصد از منابع صرف امور فرهنگی شود. برای این موضوع جدول ۱۲ را تنظیم کردیم تا سهم و عملکرد تمام دستگاه‌ها تعیین و مشخص شود. امیدواریم با توجه به افزایش ۳۰ هزار میلیارد تومانی بودجه فرهنگی، امسال توسعه فرهنگی را در کشور شاهد باشیم.»

پرداخت ۱۳۰ همت از بدهی دولت به تامین اجتماعی

به گفته رئیس سازمان برنامه و بودجه؛ پرداخت حقوق در سازمان تامین اجتماعی از محل منابع این سازمان انجام می‌شود و سازمان تامین اجتماعی به این موضوع ورود و اقدام خواهد کرد. به‌گونه‌ای که ۱۳۰ هزار میلیارد تومان از بدهی دولت به سازمان تامین اجتماعی پرداخت خواهد شد تا همسان‌سازی در سازمان تامین اجتماعی نهایی شود. معاون رئیس جمهور در بخش دیگری از صحبت‌های خود درخصوص منابع هدفمندی در بودجه گفت: «تحقق جدول هدفمندی در سال گذشته مطلوب و بالغ بر ۹۰ درصد بود. امسال هم منابع هدفمندی در دسترس و قابل تحقق است و نگرانی بودجه‌ای در بخش هدفمندی نخواهیم داشت. با توجه به تعامل دولت با مجلس و شورای عالی هماهنگی سه قوه، نگرانی چندانی نداریم.»

مالیات بر مجموع درآمد یک ضرورت برای ایران

مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی با عنوان مالیات بر مجموع درآمد به بررسی محورهای کلیدی در تنظیم قانون مالیات بر مجموع درآمد پرداخته است. در این گزارش آمده است: «مالیات بر مجموع درآمد یکی از اصلاح‌های ضروری در اقتصاد ایران است که می‌تواند منافع بسیاری در عادلانه شدن، ساده و بهینه شدن مالیات ستانی از اشخاص حقیقی باشد. باتوجه به اینکه در ایران تاکنون برخلاف بسیاری از کشورها مالیات بر مجموع درآمد وجود نداشته، ضروری است بررسی شود که در طراحی الگوی مالیات بر مجموع درآمد سیاستگذار باید به چه محورها و مولفه هایی در طراحی توجه کند تا عدالت و کارایی اقتصادی در حد مطلوبی تحقق یابد. اهم محورهای طراحی عبارت است از: انتخاب الگوی مالیات ستانی، تعریف مودی (واحد) مالیاتی، تعریف و محاسبه درآمد، تنظیم نرخ‌های مالیاتی، تعیین مخارج مالیاتی، ارتباط مالیات بر مجموع درآمد با سایر مالیات‌ها و نظام رفاهی، تمکین و مدیریت مالیاتی در نظام مالیات بر مجموع درآمد و طراحی فرآیند اصلاح.»

در این گزارش مهم‌ترین محورهای تصمیم‌گیری در طراحی قانون مالیات بر مجموع درآمد مورد بررسی قرار گرفت. در کنار معیارهایی همچون سادگی کاهش هزینه‌ها، خنثی‌سازی، یکپارچه‌سازی و تصاعدی‌سازی نظام مالیات بر مجموع درآمد که مهم‌ترین ضوابط اصلاح نظام مالیات‌های مستقیم نیز به حساب می‌آیند مولفه‌های دیگری نیز باید مورد توجه قانونگذار قرار گیرد که غفلت از آن می‌تواند اجرای قانون مالیاتی را با چالش روبه‌رو سازد از جمله این مولفه‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- انتخاب الگوی مالیات ستانی: الگوهای مالیات ستانی نسبت پایه‌های درآمدی با نرخ‌ها و مخارج مالیاتی را مشخص می‌سازند. الگوی مالیات ستانی از مجموع درآمد اشخاص حقیقی می‌تواند به‌صورت فراگیر دوگانه هموار یا تلفیقی از این موارد باشد. انتخاب این الگوها بر تصمیمات قانونگذار در سایر ابعاد قانون مالیات بر مجموع درآمد و نیز بر ماهیت و پیامد نظام مالیاتی در تحقق اهداف قانونگذار تاثیر قابل‌توجهی دارد.

۲- تعریف مودی (واحد) مالیاتی: یکی دیگر از محورهای تصمیم‌گیری در نظام مالیات بر مجموع درآمد اشخاص حقیقی انتخاب مودی مالیاتی است. مودی مالیاتی در این نظام‌ها معمولا فرد خانواده یا به‌صورت انتخابی تعیین می‌شود. انتخاب هر یک از این واحدهای مالیاتی می‌تواند تاثیرات متفاوتی بر توزیع درآمد، فرار و اجتناب مالیاتی و انگیزه کار و... داشته باشد. همچنین انتخاب صحیح واحد مالیاتی تاثیر بسزایی در افزایش عدالت افقی نظام مالیاتی دارد.

۳- تعریف و محاسبه درآمد: در این محور قانونگذار اقدام به تعریف پایه‌های مالیاتی در نظام مالیات بر مجموع درآمد می‌کند. همچنین با توجه به تنوع و گستردگی انواع پایه‌های مالیاتی در این نظام مالیات ستانی ضروری است تا ملاحظات خاصی برای نحوه محاسبه برخی از انواع درآمدهای مشمول مالیات اعمال شود.

۴- تنظیم نرخ‌های مالیاتی: تعیین جدول نرخ‌های مالیاتی گام دیگری است که باید پیرامون آن تصمیم‌گیری شود: انتخاب نرخ‌های هموار یا تصاعدی تبعیض جداول مالیاتی متناسب با شرایط خاص مودیان و نیز بررسی نسبت نرخ‌های مالیات بر مجموع درآمد با سایر مالیات‌ها و تاثیرات توزیعی آن در نظام اقتصادی از جمله محورهای تصمیم‌گیری در این گام است.

۵- تعیین مخارج مالیاتی: معمولا مخارج مالیاتی یکی از ابعاد گریزناپذیر نظام مالیاتی است؛ انتخاب نوع مخارج مالیاتی اعتبارات مالیاتی معافیت‌ها یا هزینه‌های قابل قبول توجه به استفاده بهینه از معافیت‌ها و استانداردسازی محورهای اعمال آن از جمله مولفه‌های تصمیم‌گیری پیرامون مخارج مالیاتی است.

۶- ارتباط مالیات بر مجموع درآمد با سایر مالیات‌ها: مالیات بر مجموع درآمد ضمن آنکه کل نظام مالیاتی و رفاهی را متاثر می‌کند می‌تواند بر سایر ابعاد نظام اقتصادی همچون عرضه کار کارآفرینی پس انداز تورم و... اثرگذار بوده و نیز از ایشان متأثر شود؛ از این رو بررسی نظام مالیاتی و رفاهی به‌عنوان یک سیستم یکپارچه و نیز تاثیر و تأثرات مالیات‌های مختلف در یک نظام مالیاتی یکپارچه یکی دیگر از محورهای تصمیم‌گیری است.

۷- مالیات بر مجموع درآمد و تمکین و مدیریت مالیاتی: نحوه اجرای اصلاحات مالیاتی و نیز آیین‌نامه‌ها و رویه‌های اجرای آن در تحقق موثر قوانین مالیاتی و کاهش هزینه‌های تمکین بسیار قابل‌توجه است؛ از این رو توجه به ابعاد اجرایی قانون مالیات بر مجموع درآمد یکی دیگر از محورهای تصمیم‌گیری است.

۸- طراحی فرآیند اصلاح نظام مالیاتی: هرگونه تغییر در نهادها و قوانین اقتصادی می‌تواند به‌رغم آثار مثبت اصلاحی، برخی از بازیگران اقتصادی را نیز متضرر کند، در این میان نحوه انجام اصلاحات و فرآیند آن می‌تواند تاثیرات مستقیمی بر این مساله داشته باشد. بر این اساس محور نهایی که در این گزارش بدان پرداخته شد به مساله طراحی فرآیند اصلاح نظام مالیاتی بازمی‌گردد. هر یک از مولفه‌های مطرح‌شده در این گزارش دارای ابعاد مختلفی هستند که قضاوت درمورد هر کدام وابسته به اهداف قانونگذار از نظام مالیاتی و نیز شرایط اقتصادی و اجتماعی کشور محل اجرای آن است؛ همچنین انتخاب مدل بهینه مالیات ستانی در گرو توجه به تمامی مولفه‌های نظری و اجرایی مالیات ستانی در قانون مالیات بر مجموع درآمد است.

یکشنبه ۱۳ خرداد ۱۴۰۳
شماره ۴۱۵۳
WWW.FDN.IR
FARHIKHTEGANDAILY

مدیرمسئول:
محمدامین ایمانجاتی
قائم‌مقام مدیرمسئول:
مسعود فروغی
سردبیر:
محمد زعیم‌زاده
تلفن و فکس:
۶۲۹۹۹۴۹۵ (۰۲۱)
کدپستی:
۱۱۳۵۶۳۳۸۱۶
چاپ:
چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی
نشانی:
خیابان حافظ، پایین‌تر از جمهوری
روبه‌روی ساختمان بورس
ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم